

Referanser:

Arkivsak: 23/03246-1

Samtale om kirke-skole-samarbeid

Sammendrag

Det er en lang tradisjon med samarbeid mellom kirke og skole, men dette er også stadig en kilde til debatt. Mange steder er det et godt og velfungerende samarbeid mellom den lokale menigheten og skolen(e). Det finnes antakelig også en del usikkerhet både fra skolens og kirkens side på hvor omfattende dette samarbeidet kan være, til tross for at det er en tydelig åpning i skolens læreplan for at skolen kan dra nytte av kirken som faglig ressurs.

Biskopene har en rolle i å løfte fram og inspirere, og det er et ønske fra Kirkerådets leder med en samtale om hvordan vi sammen som kirke kan styrke, videreutvikle og skape økt rom for dette samarbeidet.

Forslag til vedtak

Bispemøtet vil inspirere og oppmuntre til kirke – skole samarbeid lokalt ved å peke på det handlingsrommet som finnes i skolens formålsparagraf og læreplan. Biskopene vil særlig gjennom visitaser synliggjøre kirken som læringsarena og bistå lokalmenighetene med å bygge relasjoner i lokalmiljøet.

Saksorientering

Bakgrunn

Kirken og skolen har historisk sett vært tett sammenvevd. Den norske skolen var i utgangspunktet en kirkeskole, knyttet til at de som skulle konfirmeres måtte lære å lese og skrive. Skolens eksistensberettigelse var altså trosopplæring. Fram til 1969 var skolens kristendomsundervisning en del av kirkens trosopplæring. Etter dette har trosopplæring vært kirkens ansvar, tydeliggjort ved senere reformer. Der kirken tidligere var premissleverandør for samarbeidet, skal samarbeidet nå skje på skolens premisser, med utgangspunkt i læreplanen. Kirken er en faglig ressurs for skolens kunnskapsformidling.

Skolens formålsparagraf og læreplanverk

Det er flere punkt i skolens læreplanverk, som er relevant å trekke fram i samtalen om skolekirke-samarbeidet. Både skolens formålsparagraf og læreplanene gir en tydelig åpning for at skolen kan samarbeide med både Den norske kirke, andre kirkesamfunn og tros- og livssynssamfunn. Dette gjelder både innenfor faget KRLE og skolens virksomhet for øvrig. I opplæringslovens formålsparagraf står det bl.a. at:

Opplæringa skal byggje på grunnleggjande verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon (...).

Opplæringa skal bidra til å utvide kjennskapen til og forståinga av den nasjonale kulturarven og vår felles internasjonale kulturtradisjon.

Opplæringa skal gi innsikt i kulturelt mangfald og vise respekt for den einskilde si overtyding.

Overordnet del

I læreplanens overordnede del, verdier og prinsipper for grunnopplæringen, blir verdigrunnlaget i opplæringslovens formålsparagraf utdypet. Elevene skal kjenne de verdiene og tradisjonene som samler menneskene i landet, og «kristen og humanistisk arv og tradisjoner er en viktig del av landets samlede kulturarv og har spilt en sentral rolle i utviklingen av vårt demokrati». I en mer og mer sammensatt befolkning og en verden som knyttes tettere sammen, er språkkunnskaper og kulturforståelse stadig viktigere. Videre legges det vekt på felles referanserammer som sentralt for den enkeltes tilhørighet og forankring. Samtidig gir en felles ramme rom for mangfold og muligheten for å bli kjent med ulike kulturuttrykk, tradisjoner og perspektiver. Elevene skal lære å medvirke og lære hva demokrati betyr i praksis, og om grunnleggende demokratiske verdier som gjensidig respekt, toleranse, den enkeltes tros- og ytringsfrihet og frie valg.

Kunst og kultur pekes på som viktig bidrag i å utvikle elevenes estetiske sans og å løfte fram nye perspektiver, og elevene skal få oppleve et variert spekter av kulturuttrykk gjennom sin tid i skolen. Skolen har både et utdannings- og danningsoppdrag, og «danning skjer når elevene får kunnskap om og innsikt i natur og miljø, språk og historie, samfunn og arbeidsliv, kunst og kultur, og religion og livssyn». Skolen har ansvar for å skape et godt og inkluderende læringsmiljø for alle, og gi utfordringer som fremmer både danning og lærelyst. Elevene motiveres og får større innsikt ved bruk av varierte læringsarenaer, og «lokalmiljøets og samfunnets engasjement kan bidra positivt til skolens og elevens utvikling. Ulike former for lokalt, nasjonalt og internasjonalt samarbeid forankrer elevenes læring i aktuelle spørsmål».

Læreplan KRLE

Det står om KRLE-fagets relevans og sentrale verdier at «det er et sentralt fag for å forstå seg selv, andre og verden rundt seg. Gjennom kunnskap om ulike religioner og livssyn skal elevene utvikle evne til å leve i og med mangfold i samfunns- og arbeidslivet». Elevene skal bli kjent med verdiene som skolen og samfunnet bygger på, og hvordan de er forankret i ulike religioner og livssyn. Faget skal gi elevene innsikt i kristen og humanistisk arv og tradisjon, og hvordan disse har endret seg gjennom historien.

Det trekkes fram fem kjerneelementer i KRLE-faget:

1. kjennskap til religioner og livssyn
2. utforskning av religioner og livssyn med ulike metoder
3. utforskning av eksistensielle spørsmål og svar
4. kunne ta andres perspektiv
5. etisk refleksjon

En viktig endring i KRLE etter fagfornyelsen i 2020, er at det ikke lenger organiseres med utgangspunkt i verdensreligionene, men i stedet er tematisk oppbygd med vekt på at elevene skal utforske og forstå. Kompetansemålene er redusert, og det er viktigere at elevene får en grundig og bred religionsforståelse enn at alle elever har samme faktakunnskap om enkeltreligioner.

Det er kompetansemål på 4., 7. og 10.trinn. Av mål som kirken kan være en ressurs for å oppfylle, kan nevnes:

- utforske og beskrive hvordan kristendom og andre religioner og livssyn kommer til uttrykk lokalt og regionalt (4.trinn)

- samtale om og presentere sentrale fortellinger og trosforestillinger i kristen tradisjon (4.trinn)
- sammenlikne og presentere ulike årstider og høytider i kristendom og andre religions- og livssynstradisjoner, som kulturarv (4.trinn)
- samtale om og presentere estetiske uttrykk fra kristendom og andre religioner og livssyn (4.trinn)
- skille mellom ulike kilder til kunnskap om religioner og livssyn (4.trinn)
- gjøre rede for historien til kristendom og andre religioner og livssyn i Norge, inkludert samers og nasjonale minoriteters religions- og livssynshistorie (7.trinn)
- beskrive og presentere noen sentrale rituelle praksiser og etiske normer i kristendom (7.trinn)
- utforske og samtale om mangfold både innenfor kristne trossamfunn og andre religionssamfunn (7.trinn og 10.trinn)

Hva kan kirken bidra med?

Kirken har medarbeidere over hele landet, i alle lokalsamfunn, med høy kompetanse og særegen kunnskap, som kan være en viktig ressurs for skolens virksomhet. Den lokale menigheten vil være en viktig referanseramme for læring om kristendom, og de lokale kirkebyggene vil være gjenkjennelige. Læreplanene legger vekt på at undervisningen skal være variert og med ulike læringsarenaer, for å øke elevenes evne og lyst til å lære. Den lokale kirken som en slik læringsarena vil bidra til å gjøre opplæringen mer konkret og erfaringsbasert. I tillegg til KRLE, vil kirken også ha noe å bidra med innenfor fag som musikk, kunst og handverk og samfunnsfag, og vil også ha en sentral plass i læring om lokalsamfunnet og lokalhistorien.

Kristendommens plass som kulturarv og tradisjon er sentral, men det er viktig å lære også om kristendommen som en levende religion som har betydning for levd liv her og nå for mange mennesker. Tro og religion er ikke museale fenomener. Dette kan kirken bidra til, ikke som forkynning, men kunnskapsformidling av hvordan den kristne troen kommer til uttrykk. Dette kan igjen legge grunnlag for en samtale om hvordan andre lever ut sine tros- og livssynstradisjoner. Møter med kirkebygg og kirkens ansatte kan også bidra til såkalt dybdelæring, et annet sentralt prinsipp i Fagfornyelsen.

Skolegudstjenester

Skolegudstjenestene er forankret i læreplanens overordnede del, og er ikke del av KRLE-faget. Veiledningen om skolegudstjenester fra Utdanningsdirektoratet viser til at å delta på gudstjeneste eller andre tradisjonelle feiringer av høytider kan være et ledd i å «gi elevene historisk og kulturell innsikt og forankring, og bidra til at hver elev kan ivareta og utvikle sin identitet i et inkluderende og mangfoldig fellesskap». De er en del av skolens kultur- og tradisjonsformidling, og bidrar til dannelsesoppgaven. Det er et poeng understreket av nåværende kulturredaktør i NRK Inger Merete Hobbeldstad i en kommentar i Dagbladet da den årvisse debatten om julegudstjenestene pågikk i 2016: «Julegudstjenestene er nyttig dannelse. Ikke fordi vi skal bli like. Fordi vi skal bli fortrolige med forskjellene oss imellom». Hobbeldstad referer til tidligere preses Helga Haugland Byfuglien, som hadde et innlegg under åpningen av Bispemøtet den høsten om skole-kirke-samarbeidet i et livssynsåpent samfunn. Der sier hun at kirken bør avvise henstillinger om at julegudstjenestene bør være uten Fadervår eller julesalmer. En kristen gudstjeneste vil alltid være trosuttrykk og trosformidling, hvis ikke er det ikke en kristen gudstjeneste. Fra skolens perspektiv bør det være vesentlig, for at det skal være læring må det være et reelt gudstjenestebesøk. Samtidig bør kirken være nøye på at fritaksretten ivaretas på en god måte, det er også i kirkens interesse. Ved å selv bli trygg på regelverket, kan kirkens medarbeidere bidra til å trygge skolen på hva som er mulig.

Andre punkter til samtalen

Et vesentlig poeng i samtalen om samarbeid mellom kirke og skole er Stålsettutvalgets begrep det livssynåpne samfunn. Staten skal fortsatt stå for en aktivt støttende tros- og livssynspolitik, i tråd med Grunnlovens paragraf 16. Det er også et demokratisk og folkerettslig prinsipp at også det vi tror på har en plass i det offentlige. Mye usikkerhet rundt samarbeid handler om en misforstått oppfatning om nøytralitet, men det finnes ikke på dette

feltet. Inkludering betyr ikke å prøve å overse forskjellene som er der, men gjøres bedre ved å la dem komme til syne, gi verdiene uttrykk og bruke våre ulikheter som en mulighet for læring.

Vi ser kirken som en naturlig samarbeidspartner for skolen, men vi skal ikke ta denne posisjonen for gitt. Det er et kontinuerlig arbeid med å kommunisere og synliggjøre hva vi har å tilby. Det er lokalt dette samarbeidet skjer, og det er den lokale menighet som ser hvilke muligheter som ligger der. Relasjoner er ofte sentralt for god samhandling. Ved at kirkens medarbeidere blir trygge på regelverk og veiledninger, kan de bidra til å trygge skolen i hva man kan samarbeide om.

Biskopene har en viktig rolle i å inspirere og oppmuntre til samarbeid, og kan peke på rommet som finnes. Biskopene har en stemme som fortsatt lyttes til, kan være en døråpner, og har særlig gjennom visitaser en mulighet til å synliggjøre kirken som læringsarena og til å bistå lokalmenigheten med å bygge relasjoner i lokalmiljøet. De kan være med på å gi frimodighet og trygghet i arbeidet.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Skriv inn teksten her